

Małgorzata Sobieraj

TANIEC, RUCH I EKSPRESJA W TWÓRCZOŚCI MARII JAREMY *

W polskiej historii sztuki nowoczesnej prace Marii Jaremy były wielokrotnie przedmiotem publikacji, wchodzących zarówno w zakres krytyki artystycznej, twórczości poetyckiej i literackiej, a także rozważań naukowych dających najogólniejszy obraz życia i charakterystykę dorobku artystki¹. Rzecz prosta, cała ta dotychczasowa literatura nie wyczerpuje i nie rozstrzyga wszystkich, poruszanych zresztą przez autorów poszczególnych prac, zagadnień. Ze względu więc na wagę pozycji, jaką zajmuje dzieło Marii Jaremy w naszej plastyce, podjęcie pewnych szczegółowych wątków jej twórczości wydaje się w pełni uzasadnione.

Praca niniejsza jest zatem próbą problemowego spojrzenia, próbą interpretacji artystycznego dorobku, w którym motyw tańca, zagadnienie ruchu i ekspresji zostały prześledzone głównie w malarstwie i grafice. Prace scenograficzne i kostiumologiczne Jaremianki pozostają na marginesie obecnych

* Publikacja niniejsza jest zmienioną wersją pracy magisterskiej pisanej w r. 1970 w Instytucie Historii Sztuki UJ w Krakowie pod kierunkiem doc. dra hab. Mieczysława Porębskiego, któremu w tym miejscu pragnę bardzo serdecznie podziękować za cenne sugestie oraz życzliwą opiekę naukową. Dziękuję również recenzentowi mojej pracy, prof. drowi Lechowi Kalinowskiemu, którego uwagi uwzględniłam przy nowej redakcji artykułu. Pisząc tę pracę korzystałam z uprzejmości i informacji pp. prof. Hanny Rudzkiej-Cybisowej, Kornela Filipowicza, prof. Tadeusza Kantora, prof. Adama Marczyńskiego, dziekana Andrzeja Pawłowskiego i prof. Jonasza Sterna, którym także za okazaną mi pomoc pragnę wyrazić głęboką wdzięczność.

¹ Pełną bibliografię, wykaz dzieł oraz wystaw do r. 1962 zestawiał w katalogu wystawy z tegoż roku A. Kotula, por. *Maria Jarema. Katalog wystawy*, Kraków 1962, s. 34—78. Spośród późniejszych opracowań na szczególną uwagę zasługują: H. Blum, *Maria Jarema*, Kraków 1965; M. Porębski, *Pożegnanie z krytyką*, Kraków 1966; oraz jedno z najlepszych opowiadań Tadeusza Różewicza *W najpiękniejszym mieście świata*, por. T. Różewicz, *Opowiadania wybrane*, Warszawa 1968, s. 192—233.